

[B] **ANEKDOTES AAN DE BAR.**
JAN HOET DOOR JAN HAERYNCK

In Nederland hebben we Jan Hoet (1936-2015) niet, zoals in België, eindeloos zien optreden in spelshows en discussieprogramma's op de televisie. Met al die mediaverschijningen heeft Hoet veel aandacht gegenereerd voor hedendaagse kunst en zijn museum in Gent. Maar hij heeft daarmee ook irritatie opgewekt. Voor veel kunstliefhebbers was Hoet een mediageile populist. In Nederland zitten al die optredens niemand in de weg en is Jan Hoet vooral bekend als de geniale tentoonstellingsmaker en de bevrogen museumdirecteur. Een mooi boek over de man achter *Documenta IX* en *Chambres d'Amis*, spraakmakende tentoonstellingen die in het collectieve geheugen van de kunstwereld zijn blijven hangen, is iets om naar uit te kijken.

Schrijver en journalist Jan Haerynck heeft het aangedurfd om een portret te maken van de temperamentvolle en gedreven Jan Hoet. Een dankbare opdracht: Hoet was zonder meer een kleurrijke persoon. Hij kon vlammeende betogen houden, zijn enorme woedeaanvallen zijn beroemd en hij was altijd te vinden voor een act. Legendarisch is de striptease die Hoet kon uitvoeren na een uitgebreid eet- en drinkgelag. Maar belangrijker: Hoet was ontegenzeggelijk van grote betekenis voor de beeldende kunst. Zelfs zijn grootste tegenstanders zullen dat niet ontkennen. Zo heeft het Gentse Stedelijk Museum voor Actuele Kunst (S.M.A.K.) omgevormd van een onbetekenend gemeentelijk museum zonder eigen gebouw tot een van de belangrijke musea voor hedendaagse kunst in Europa.

Tal van kunstenaars zijn door Jan Hoet ontdekt en hij heeft reputaties gevestigd. Zijn selecties zorgden altijd voor verrassingen. Luc Tuymans bijvoorbeeld brak definitief door nadat hij uitgenodigd was om te exposeren in Kassel, en Hoet parachuteerde Jimmie Durham van de periferie in het hart van de kunstwereld. Voor Sonsbeek (2001) koos hij juist kunstenaars die in Nederland minder bekend waren. "Je mag nooit 'doordommelen'. Ik haat dommelaars", zei Hoet daarover.

Hij is ook fel bekritiseerd. Allereerst om zijn strapatsen, zoals de bokswedstrijd bij de opening van het S.M.A.K., die gezien werd als een plat-

commerciële stunt, maar ook om het ontbreken van theoretische kaders bij zijn tentoonstellingen en om de impulsieve en emotionele manier waarop hij tentoonstellingen samenstelde.

Met zo'n kleurrijke figuur als onderwerp zou je een boek kunnen maken dat leest als een roman. Of juist een boek dat voorbijgaat aan alle anekdotes die over de Vlaamse kunstpaus de ronde doen en dat een nauwgezette beschrijving en analyse geeft van de betekenis van Jan Hoet voor de kunst. Jan Haerynck heeft dat niet gedaan. *De luchtkunstenaar* is geen biografie, schrijft hij, maar een "caleidoscopisch beeld van het gepassioneerde leven en streven van een gedreven controversiële topcurator". Het vormt de weerslag van de vele gesprekken die Haerynck met Hoet voerde en met tal van kunstenaars en curatoren die met hem hebben gewerkt. Zo laat Hoet zelf zijn licht schijnen op zijn avontuur in het Duitse Herford, een klein stadje in Duitsland met grote ambities. Het moest op de kaart worden gezet met een spraakmakend museumgebouw van Frank Gehry en Jan Hoet als directeur. "Herford is een stadje van kermisventers en *Kaufleute*. Er was hier geen concept te bespeuren, maar ik heb met mensen gepraat die me wilden volgen. Ik was ervan overtuigd dat ik vanuit het niets een prachtig museum kon opbouwen. Mijn verdriet? Dat het hier in Herford niet zo vlug vooruitging als ik gedroomd had."

Het boek bestaat uit twaalf hoofdstukken, waarin telkens een spraakmakende door Hoet samengestelde tentoonstelling centraal staat. Haerynck gunt ons een glimp van de manier waarop Hoet te werk ging. Hij selecteerde de jonge Rob Scholte voor *Chambres d'Amis*. "Die Rob Scholte van jullie", zei hij tegen de Nederlandse museumdirecteur Wim Beeren, "dat is net een Belg. Die hoort er gewoon bij."

De roemruchte ruzies die Hoet maakte, komen ruimschoots aan bod. Zo kreeg Jan Fabre geheel tegen de verwachting in geen uitnodiging voor *Chambres d'Amis*. Hij was eerder uitgenodigd voor een tentoonstelling met Beuys en Warhol en had tegen Hoet gezegd. "Ik? Bij die dode en die ouwe?" Hoet werd woedend zoals Jan Hoet woedend kan zijn: "Manneke! Jij komt in geen enkele tentoonstelling meer van mij! *Jamais*."

Helaas blijft het in *De luchtkunstenaar* bij dergelijke kleurrijke herinneringen. Slechts een

enkele keer krijg je als lezer meer inzicht in de wijze waarop Hoet werkte met kunstenaars. Zo is de briefwisseling tussen hem en Marlene Dumas over haar bijdrage aan de *Documenta* opgenomen. Hieruit wordt duidelijk dat Hoet meedenkt over de werken die er moeten komen. “Wel denk ik nu dat er ergens een verkeerd accent werd gelegd, uitgaande van het besef dat we op zoek zijn naar een tentoonstelling waarin het individu centraal staat. [...] In plaats van individu, opteer je voor een peloton. Daarom doe ik je nu een tegenvoorstel.”

Vaak laat Haerynck het liggen. Bart De Baere, de voormalige assistent van Jan Hoet en de huidige directeur van het M HKA in Antwerpen, zegt belangrijke dingen: “Jan is iemand met een onvoorstelbare wijsheid. Maar hij negeert die soms. Als hij ernaar zou luisteren, zou zijn relatie met zijn omgeving afstandelijker worden. Wat hem interesseert: aanraken, ervaren. Daar haalt hij zijn energie uit. Die wijsheid gebruikt hij alleen als het nodig is.” Haerynck gaat niet dieper op in op deze fundamentele grondhouding in de werkwijze van Hoet, terwijl het dan juist interessant begint te worden.

De luchtkunstenaar is opgebouwd uit talloze gespreksflarden gekoppeld aan de tentoonstellingen. Daarmee is het niet veel meer dan een omgevallen kaartenbak. De anekdotes in ronkend taalgebruik zijn vermakelijk, maar vooral leuk om te horen in het café met een biertje erbij. Na een tijdje ken je het beeld van de tegen beter weten in rokende en drinkende Vlaamse kunstpaus en snak je naar analyses van zijn plaats in de kunstwereld. Wie pakt dat op?

SASKIA BAK

JAN HAERYNCK, *De luchtkunstenaar. Jan Hoet*,
De Bezige Bij, Amsterdam, 2014, 288 p.
